

MONIKA MIKLOŠKOVÁ

STRETNUTIA RODINNÉHO KRUHU

Family Group Conferences

STRETNUTIA RODINNÉHO KRUHU

© Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar 2016

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť publikácie nesmie byť použitá alebo reprodukováaná, uchovávaná v informačných systémoch alebo šírená v akejkoľvek forme, alebo akýmkoľvek spôsobom: elektronicky, mechanicky, kopírovaním, skenovaním alebo inak bez predchádzajúceho písomného súhlasu majiteľa autorských práv, s výnimkou citácií, ktoré budú riadne uvádzať zdroj.

Spoločnosť Úsmev ako dar – detašované pracovisko Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Úsmev ako dar je od roku 2007 členom European Network on Family Group Conference (FGC)

Zostavil: PhDr. Monika Miklošková

Program implementácie a rozvoja konferenčného modelu práce s rodinou pod názvom Stretnutia rodinného kruhu na Slovensku iniciuje, zastrešuje, metodicky vedie a koordinuje Spoločnosť Úsmev ako dar, detašované pracovisko Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava, Ústav perinatálnej a perinatálnej psychológie, medicíny a sociálnych vied.

Kontakt:

PhDr. Monika Miklošková

Metodik modelu SRK, Spoločnosť Úsmev ako dar

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

mikloskova@usmev.sk

Viac informácií o Spoločnosti Úsmev ako dar a programe SRK sa dozviete na:

www.usmev.sk

www.nahradnarodina.sk

www.facebook.com/usmev.sk

Projekt Tímová spolupráca pri sanácii rodín s využitím konferenčného modelu práce s ohrozenou rodinou Family Group Conference (FGC) bol podporený sumou 14.895,- EUR z Fondu pre mimovládne organizácie, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2009-2014. Správcom Fondu je Nadácia otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation. Cieľom projektu Tímová spolupráca pri sanácii rodín s využitím konferenčného modelu práce s ohrozenou rodinou Family Group Conference (FGC) je Posilnenie kapacít MVO a zlepšenie podmienok na fungovanie občianskej spoločnosti.

ĎAKUJEME

za dôveru spolupracujúcim inštitúciám a konkrétnym jednotlivcom za ich odhodlanie umožniť dieťaťu v ich rukách Stretnutie svojho rodinného kruhu, a za spoločnú skúsenosť so silou rodiny a jej podpornej siete pri zavádzaní SRK do života systému sociálnoprávnej ochrany detí, vďaka za ukážkovú tímovú spoluprácu.

naším skvelým koordinátorom – facilitátorom SRK, ktorí sa odvážne ako prvolezci pustili do neznámych vôd a umožnili stovkám detí, ich rodinám a ďalším ľuďom z ich sveta zažiť si, čo znamená byť súčasťou rodiny.

nášmu vzácnemu Robovi van Pagée – zakladateľovi a riaditeľovi Eigen - Kracht Centrale za všetky cenné rady a informácie, ktoré našej organizácii poskytol počas sprevádzania na ceste implementácie modelu SRK na Slovensku.

partnerskej organizácii Eigen - Kracht Centrale za láskavé dovoľenie použiť pri zostavovaní monografie interné materiály Eigen – Kracht – Center for Restorative Action, Zwolle, the Netherlands - 2006-09-10.

Použité skratky

FGC – Family Group Conferences

KRS – Konferencie rodinných skupín – doslovný preklad názvu modelu Family Group Conference (FGC), ktorý sa používa vo svete

SRK – Stretnutie rodinného kruhu – slovenský názov pre rodinné konferencie, ktoré realizujeme podľa stanovenej metodiky FGC

ÚPSVaR – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

SPOD a SK – Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

DeD – Detský domov

SPDDD ÚaD – Spoločnosť priateľov detí z detských domovov Úsmev ako dar, občianske združenie

MVO – Mimovládna organizácia

PRR – Plán rozvoja rodiny

OBSAH

1	Úvod.....	7
2	Čo je Stretnutie rodinného kruhu? Základná charakteristika SRK.....	9
3	Proces modelu SRK.....	19
3.1	Štruktúra procesu SRK.....	19
3.2	Definície a role jednotlivých účastníkov procesu SRK.....	21
3.2.1	Účastníci procesu SRK.....	21
3.2.2	Konflikt rolí v procese SRK.....	24
3.3	Referenčný proces – podanie návrhu na realizovanie SRK.....	24
3.3.1	Kto a kedy môže podať návrh na usporiadanie SRK?.....	24
3.3.2	Podmienky začatia referenčného procesu.....	25
3.3.3	Definície, funkcie a úlohy účastníkov referenčného procesu.....	25
3.3.4	Podanie návrhu na uskutočnenie SRK.....	26
3.3.5	Postup referenčného procesu.....	27
3.3.6	Čo bude nasledovať po ukončení referenčného procesu?.....	28
3.3.7	Úlohy počas referenčného procesu.....	29
3.3.7.1	Úlohy pre referenta - sociálneho pracovníka.....	30
3.3.7.2	Rodina, príbuzní, prípadne tretia strana ako referent - navrhovateľ.....	32
3.4	Príprava stretnutia.....	34
3.5	Priebeh Stretnutia rodinného kruhu.....	44
3.5.1	Príchod účastníkov a predstavenie.....	44
3.5.2	1. časť Stretnutia: Poskytovanie informácií.....	46
3.5.3	2. časť Stretnutia: Dôverný čas pre rodinu – Privátny čas.....	48
3.5.4	3. časť Stretnutia: Prijatie plánu.....	49
3.6	Follow – up alebo čo nasleduje po Stretnutí rodinného kruhu?.....	51
3.7	Hodnotiaci proces SRK.....	53
4	Mýty o SRK.....	54
5	Výsledky modelu.....	57
5.1	Prečo SRK na Slovensku?.....	58
5.2	Čo hovoria výsledky uskutočnených SRK na Slovensku?.....	60
5.3	Kľúčové prvky SRK, aby bol model prínosom.....	62
5.4	Čo sme sa naučili?.....	63
5.5	SRK ako cesta aj pre zložité situácie a rodiny s dlhodobou dysfunkciou.....	64
5.6	SRK ako prirodzená cesta riešenia problémov aj v rómskych rodinách a komunitách.....	66
6	Slovo na záver.....	66
7	Použité zdroje.....	72

Pracovný list č. 1: Konverzácia koordinátora s referentom (sociálnym pracovníkom)	74
Pracovný list č. 2: Príprava rodiny.....	75
Pracovný list č. 3: Príprava dieťaťa.....	77
Pracovný list č. 4: Dieťa alebo tínedžer ako poradca procesu prípravy	78
Pracovný list č. 5: Úvod Stretnutia rodinného kruhu - Predstavenie.....	80
Pracovný list č. 6: Prvá fáza: Zdieľanie - poskytovanie - výmena informácií.....	81
Pracovný list č. 7: Druhá fáza: Stretnutie za zatvorenými dvermi.....	82
Pracovný list č. 8: Tretia fáza: Prijatie plánu	83
Pracovný list č. 9: Pozorovací kontrolný hárok práce koordinátora.....	84
Pracovný list č. 10: Otázky a výroky ako pracovné nástroje koordinátora počas procesu prípravy SRK a facilitácie stretnutia	89
Pracovný list č. 11: Profil koordinátora SRK	91
Pracovný list č. 12: Príručka pre referenta – sociálneho pracovníka SRK.....	94

1 ÚVOD

Výsledky longitudinálneho výskumu Ohrozená rodina, ktorým sa na Slovensku od roku 2006 mapujeme príčiny vyňatia dieťaťa z rodiny (Mikloško, 2014), ako aj mnohoročné skúsenosti našich dobrovoľníkov a odborných pracovníkov s ohrozenou rodinou, nám opakovane potvrdzujú skutočnosť, že viac ako polovica detí by sa mohla vrátiť domov, ak by sa rodine v správny čas poskytla adekvátne podpora.

Záujem o pestúnsku starostlivosť a osvojenie dlhodobo klesá, jediná forma náhradného rodičovstva, ktorá narastá je náhradná osobná starostlivosť prostredníctvom príbuzných a dieťaťu blízkyh ľudí. Zároveň sa neustále zvyšuje počet rodín v ohrození a počet detí v inštitúciách, čo volá po zmene filozofie práce s rodinou, a po hľadaní nových zdrojov a ciest. Jednou z nich je aj model *Stretnutí rodinného kruhu* (SRK), ktoré naša Spoločnosť Úsmev ako dar zaviedla na Slovensku do praxe. Vo svete ide o zaužívaný model rodinných konferencií, ktoré sú na všetkých kontinentoch sveta známe ako Family Group Conferences (FGC) – Konferencie rodinných skupín. Ich cieľom je zmobilizovať prirodzenú podpornú sieť okolo dieťaťa, aby spoločne hľadali riešenia situácie, a dieťa mohlo bezpečne zostať v ich strede. Tieto stretnutia vychádzajú z predpokladu, že rodinná sieť najlepšie pozná okolnosti situácie, ťažkosti i možnosti riešenia, často iba potrebuje podnet k iniciatíve a pomoc pri obnovení narušených vzťahov. *Obnova rodiny a práca so širokou rodinou dieťaťa sa ukazuje byť jediná reálna cesta k prevencii a postupnému znižovaniu počtu detí v detských domovoch.*

Model SRK je blízky každému z nás. Vychádza z hodnôt a tradícií každého národa. Nie je to novodobý výmysel modernej teórie sociálnej práce. Tento model žili a praktizovali naši predkovia dávno predtým, ako sociálna práca vznikla. SRK je len znovuoobjavením tradičného „zasadnutia rodinnej rady“, kedy sa stretnutiami rodiny a komunity riešili všetky dôležité záležitosti rodiny v širokom kruhu. Pod názvom Family Group Conference tento prastarý rozhodovací princíp riešenia problémov v rodine a jej blízkej komunite, bol obnovený a rozvinutý v roku 1989 na Novom Zélande. Pri zostavovaní metodiky sme čerpali z manuálu a 15 - ročných skúseností našej partnerskej organizácie Eigen-Kracht v Holandsku, ktorá od roku 2006 sprevádza Spoločnosť Úsmev ako dar pri implementácii výnimočného spôsobu posilňovania rodín, ktorý nemá na Slovensku obdobu.

Model potvrdzujúci silu širokej rodiny sa v priebehu posledného štvrtstoročia rozšíril do 150 krajín na 5 kontinentoch, niektoré subjekty si však prax rodinných konferencií prispôbili svojim podmienkam až natolko, že miestami FGC stratili svoje pôvodné poslanie a kľúčové princípy. Preto sme si za sprievodcov implementácie modelu vybrali uvážlivo.

Stretnutia rodinného kruhu, v Holandsku nazývané Eigen Kracht Konferencie (Konferencie vlastných síl), sú v zásadných princípoch a hodnotách identické s pôvodnými Family Group Conferences v krajine svojho vzniku, a ich praktické výsledky dokazujú, že holandský príklad v dôslednom dodržiavaní pôvodných princíпов FGC na Novom Zélande, je hodný nasledovania.

V roku 2006 sme sa takouto cestou pustili aj my v rámci programu Spoločnosti Úsmev ako dar pre deti a rodiny v ohrození. S hrdosťou konštatujeme, že sme sa vybrali správnym smerom, a ako inšpiráciu a učiteľov sme si na tejto ceste vybrali tých najlepších. Podľa ovocia totiž poznáš strom. Výsledky viac ako 10.000 Eigen Kracht Konferencií v Holandsku potvrdzujú potenciál modelu a silu rodiny. Eigen-kracht je termín, ktorý v Holandsku používajú pre Stretnutie rodinného kruhu. Tento holandský výraz sa môže prekladať ako „vlastná sila“ „vlastná vôľa“ alebo „vlastná moc“ a súvisí so želaním posilniť zodpovednosť rodiny a jej prirodzenej sociálnej siete za ich deti. Zdôrazňuje zodpovednosť rodiny a jej priateľov a blízkyh za riešenie ich vlastných problémov a podčiarkuje ich schopnosť tak urobiť.

Koordinátori Stretnutí rodinného kruhu budú tento manuál používať predovšetkým počas svojho tréningu a ako sprievodcu pri príprave a organizácii Stretnutí rodinného kruhu. Systematicky sú všetky aspekty práce koordinátora rozdelené do nasledujúcich častí: referenčný proces, príprava stretnutia, samotný priebeh stretnutia, mapovanie následného vývoja situácie po SRK, vrátane evidencie a katamnestickeho sledovania. Metodika poskytuje prehľad celého procesu SRK, schému modelu, jeho ciele, podstatu, princípy

a možnosti, ktoré poskytuje. Je to odporúčaný sprievodca pre koordinátorov rodinných kruhov, ktorý má byť ďalej aktuálne upravovaný, aktualizovaný a dopĺňaný ich vlastnými skúsenosťami. Takisto obsahuje praktické rady, dobré typy a inšpirácie od a pre koordinátorov.

Manuál SRK nie je byrokratický formálny predpis o nejakej metóde sociálnej práce, ale inšpirácia k tomu, ako zavádzať do všetkých oblastí života na Slovensku toto nezjednatelné právo rodiny rozhodovať o záležitostiach svojho života, a o tom, ako treba viesť Stretnutia rodinného kruhu, aby mohli byť reálnym posilnením pre ohrozené deti a ich rodiny. Objasňuje spôsob vedenia a štruktúru rodinnej konferencie (FGC), ktorá sa počas 25 rokov svojej existencie osvedčila, a ktorú na Slovensku chceme zachovať v sile a čistote jej princípov, aby mohla priniesť svoje ovocie.

Takýmto spôsobom chceme rodinám ponúkať možnosť zažiť si hodnotu spolupatričnosti, iniciovať potenciál svojej prirodzenej podpornej siete a dať im tak možnosť držať opraty svojho života vo svojich rukách a mať príležitosť ovplyvňovať rozhodnutia v živote dieťaťa v ich strede. Výlučne popísaným spôsobom vedenú rodinnú konferenciu na Slovensku voláme Stretnutie rodinného kruhu. Za našou organizáciou vyškolených, pripravených a nami sprevádzaných koordinátorov Stretnutí rodinného kruhu preberáme ako organizácia zodpovednosť, že odvedú kvalitnú prácu v prospech dieťaťa a pre posilnenie jeho rodiny.

Práve tak, ako je každá rodina jedinečná, bude unikátne aj každé Stretnutie rodinného kruhu. Prirodzene aj každý koordinátor bude túto prácu robiť sebe vlastným spôsobom, vnášať svoje obdarenia, vnímať proces svojim uhlom pohľadu cez filtre svojich osobných skúseností, avšak v spolupráci so svojim regionálnym manažérom, kolegami z tímu a v spolupráci so svojim koučom, povedie proces SRK podľa zásad a princípov pôvodného modelu FGC pamätajúc na to, že rodina je najlepším zdrojom potrebných informácií.

„Opýtajte sa rodiny,“ znie zlaté pravidlo koordinátora. Keď rodina pri realizácii Stretnutia rodinného kruhu zažije, že to bolo skutočne ich stretnutie, že to, čo sa ide realizovať, je skutočne ich plán, takéto stretnutie bolo úspešné.

Bratislava, apríl 2016

Monika Miklošková
metodik a koordinátor SRK

Milí slovenskí koordinátori stretnutí rodinného kruhu,

rozširovať kruh, sústrediť sa na problém, žiadať od rodiny a priateľov riešenia a vytvorenie plánu. To je stretnutie rodinného kruhu (SRK) založené na veľmi starom spôsobe riešenia rodinných záležitostí. Ešte predtým, ako bol koncept sociálnych služieb vôbec vytvorený, vedeli si ľudia medzi sebou vydiskutovať svoje potreby.

V súčasnosti potrebujeme zabezpečiť dobrú spoluprácu medzi rodinami a profesionálnym systémom pomoci. SRK je jednoduchý, avšak vôbec nie ľahký spôsob ako to dosiahnuť. Rodina - skupina je majiteľom svojho problému, a preto má na problém aj kľúč k jeho riešeniu. Základom je kvalitná príprava nezávislého facilitátora - koordinátora, ktorý pozýva členov rodiny, priateľov a ďalšie osoby vytvoriť kruh s cieľom urobiť rozhodnutie a vytvoriť plán.

Vaša úloha ako koordinátora je v tomto procese veľmi dôležitá a vždy dbajte na to, aby rodina bola vlastníkom svojho stretnutia. Vaším najdôležitejším nástrojom je „dôvera v ich proces“.

Želám Vám veľa šťastia s Vašou prípravou a ak sa vyskytne nejaký problém, nezabudnite „spýtať sa rodiny“.

Holandsko, apríl 2016

Rob van Pagée
zakladateľ "Eigen Kracht Centrale"
gestor implementácie SRK na Slovensku